# «Βλαστοκύτταρα», μια μεγάλη απάτη; (Μιχάλης Πιτσιλίδης)

**Categories :** ΥΓΕΙΑ - ΔΙΑΤΡΟΦΗ

**Date :** 7 Ιουνίου, 2007

**Οσοι γονείς πληρώνουν για τη φύλαξη αίματος του παιδιού τους σε ιδιωτικές τράπεζες ίσως να μην το χρησιμοποιήσουν ποτέ**

*Χιλιάδες γονείς κάθε χρόνο πληρώνουν τις ιδιωτικές τράπεζες βλαστοκυττάρων προκειμένου να εξασφαλίσουν την υγεία των παιδιών τους, αν κάποιο σοβαρό νόσημα εμφανιστεί στο μέλλον. Δεν γνωρίζουν, όμως, ότι τα βλαστοκύτταρα αυτά ιατρικώς αποκλείεται να χρησιμοποιηθούν στο παιδί τους, ότι σε ποσοστό έως 70% το αίμα που συλλέγεται πρέπει να απορριφθεί και ότι, στην πράξη, η προσφυγή σε ιδιωτικές τράπεζες μειώνει σημαντικά τις πιθανότητες να βρεθούν κατάλληλα βλαστοκύτταρα από άλλα παιδιά, αν κάποτε τα χρειαστούν για το δικό τους.*

Τα τελευταία χρόνια μια νέα επιχειρηματική δράση αναπτύσσεται ραγδαία στην Ελλάδα. Πρόκειται για τις ιδιωτικές τράπεζες βλαστοκυττάρων, όπως είναι γνωστές στο ευρύ κοινό. Είναι χαρακτηριστικό ότι η χώρα μας διαθέτει ήδη το 20% των ιδιωτικών τραπεζών που λειτουργούν παγκοσμίως! Σε συνεργασία αποκλειστικά με ιδιωτικά μαιευτήρια, οι τράπεζες αυτές προωθούν στους εξαιρετικά ευάλωτους γονείς την ιδέα να διαφυλάξουν βλαστοκύτταρα (ο σωστός όρος είναι στελεχιαία κύτταρα ή αρχέγονα αιμοποιητικά κύτταρα - δεν πρόκειται για βλαστοκύτταρα) συλλέγοντας αίμα από τον ομφάλιο λώρο κατά τον τοκετό, με σκοπό να αντιμετωπιστούν αύριο σοβαρά προβλήματα υγείας των παιδιών τους, όπως π.χ. η λευχαιμία. Για τη διαδικασία λήψης, επεξεργασίας και φύλαξης, οι γονείς πληρώνουν περισσότερα από 2.000 ευρώ. Τα μισά περίπου αποτελούν αμοιβές μεσαζόντων.

Στην πραγματικότητα, όμως, από ιατρική άποψη αποκλείεται εντελώς η χρήση αυτών των κυττάρων για τα παιδιά στα οποία «ανήκουν», σε κάθε περίπτωση κακοήθους αιματολογικής νόσου, όπως η λευχαιμία! Η αυτόλογη, όπως λέγεται, μεταμόσχευση είναι άχρηστη επειδή και τα κύτταρα που έχουν φυλαχθεί θα εξελιχθούν αργότερα σε λευχαιμικά. Επομένως το άρρωστο παιδί δεν θα ωφεληθεί ποτέ από τα δικά του

κύτταρα που φυλάσσονται(;) κάπου κατεψυγμένα. Θα χρειαστεί, προκειμένου να θεραπευτεί, κύτταρα από άλλο παιδί. Πώς και πού θα βρεθούν αυτά;

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να εντοπιστούν συμβατά κύτταρα. Ωστόσο, οι ιδιωτικές τράπεζες δεν ασχολούνται με την ιστοσυμβατότητα των κυττάρων που φυλάσσουν. Με τον τρόπο αυτό δεν συμμετέχουν στην παγκόσμια δεξαμενή μοσχευμάτων και μειώνουν τις πιθανότητες εύρεσης του κατάλληλου μοσχεύματος για όλους! Δεν βοηθούν, δηλαδή, κανένα παιδί - ούτε καν αυτό για το οποίο πλήρωσαν οι γονείς. Οπως μας διαβεβαίωσε ο ειδικός συνεργάτης της τράπεζας βλαστοκυττάρων του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, κ. Ανδρέας Παπασάββας, καμία ιδιωτική τράπεζα δεν συμμετέχει στο διεθνές δίκτυο αναζήτησης netcord. Τελικά, στην πράξη, αυτό που κάνουν οι ιδιωτικές τράπεζες είναι να βλάπτουν τη δημόσια υγεία, καθώς αποσύρουν τα κύτταρα που συλλέγουν από την παγκόσμια δεξαμενή μοσχευμάτων, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται το έργο της ανεύρεσης. Οταν οι γονείς ανακαλύψουν ότι ναι μεν πλήρωσαν τις 2.000 ευρώ, αλλά δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το αίμα του παιδιού τους για τη θεραπεία της λευχαιμίας του, θα είναι πολύ αργά...

Παράλληλα, από τα ΜΜΕ γίνεται μια συστηματική προβολή τού θέματος, στην οποία εμπλέκονται δυστυχώς και γιατροί «διεθνούς κύρους». Στο πλαίσιο αυτό, έως και καρδιές παραγόμενες από βλαστοκύτταρα βρίσκονται προ των πυλών (της φαντασίας!) οπότε η ψυχολογική πίεση προς τους γονείς διαρκώς αυξάνεται.

Από ηθικής, τέλος, απόψεως, η λογική των ιδιωτικών τραπεζών βλαστοκυττάρων εισάγει τους νόμους της αγοράς στο χώρο μοναδικών βιολογικών προϊόντων, καταργώντας την αρχή της αλληλεγγύης, όπως ισχύει, άλλωστε, στην αιμοδοσία ή τις μεταμοσχεύσεις οργάνων. Κανείς δεν δίνει αίμα με στόχο να φυλαχθεί για τον εαυτό του. Καλύπτει ανάγκες άλλων, οι οποίοι θα καλύψουν τις δικές του αν χρειαστεί.

**Οι ευθύνες του υπουργείου Υγείας**

Ασφαλείς δημοσιογραφικές πληροφορίες φέρουν το υπουργείο Υγείας εμπλεκόμενο σε μια διαδικασία με τελικό σκοπό την κάλυψη των εξόδων διατήρησης βλαστοκυττάρων από τα ασφαλιστικά Ταμεία. Η δαπάνη θα ξεπεράσει τα 100 εκατ. ευρώ το χρόνο. Κάτι τέτοιο, αν συμβεί, θα είναι παγκόσμια πρωτοτυπία, καθώς οι περισσότερες χώρες κινούνται προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Στη Γαλλία είναι απαγορευμένη η λειτουργία ιδιωτικών τραπεζών, ενώ αυστηρή σχετική ρύθμιση εισάγεται στην ισπανική νομοθεσία. Ακολουθούν και άλλες χώρες, ενώ, αντίθετα, ανεξέλεγκτη είναι η κατάσταση στην Ελλάδα, την Κύπρο αλλά και την Αγγλία, συχνά μέσω πολλών τραπεζών - επιχειρήσεων πίσω από τις οποίες ανακαλύπτει κανείς τους ίδιους ιδιοκτήτες.

**Αρκούν 5.000 συλλογές**

«Στην πράξη, η Ελλάδα χρειάζεται περίπου 5.000 συλλογές (και όχι 100.000 το χρόνο!) στις ήδη λειτουργούσες δημόσιες τράπεζες, ώστε να καλύψει τις ανάγκες όλου του πληθυσμού. Στατιστικά, δηλαδή, με τον αριθμό αυτό καλύπτεται κάθε ιστολογικός τύπος», εξηγεί ο κ. Α. Παπασάββας. Αν, λοιπόν, το υπουργείο Υγείας χρηματοδοτήσει 3-4 δημόσιες τράπεζες με το ένα δέκατο των χρημάτων που σχεδιάζει να δωρίσει στις ιδιωτικές, μέσω των ασφαλιστικών Ταμείων, η Ελλάδα θα είναι διεθνώς πρωτοπόρος και κάθε παιδί θα βρίσκει το μόσχευμα που του χρειάζεται, στη δύσκολη ώρα. Αντ' αυτού, οργανωμένα συμφέροντα προσπαθούν να στραγγαλίσουν τη δημόσια τράπεζα.

Τι θα έπρεπε να κάνει το υπουργείο Υγείας; Να δημιουργήσει και άλλες δημόσιες τράπεζες, να απαγορεύσει τη λειτουργία των ιδιωτικών και να υποχρεώσει τα ιδιωτικά μαιευτήρια να συνεργάζονται με αυτές, σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές, εφόσον και οι γονείς το επιθυμούν, αμειβόμενα (αν πρέπει…) μόνο για τη διαδικασία λήψης του αίματος με ένα συμβολικό ποσόν το οποίο, βεβαίως, θα πρέπει να καλύπτουν τα ασφαλιστικά Ταμεία.

**Είναι ακατάλληλα για τη λευχαιμία** (Στέλιος Γραφάκος, παιδίατρος-

αιματολόγος, διευθυντής της Μονάδας Μεταμόσχευσης Μυελού των Οστών στο Νοσοκομείο Παίδων «Αγία Σοφία»)

*— Αν ένα παιδί πάσχει από λευχαιμία ή άλλη κακοήθη νόσο του αίματος η οποία απαιτεί μεταμόσχευση, μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη θεραπεία του τα λεγόμενα «βλαστοκύτταρα»;*

— Ασφαλώς όχι. Η αυτόλογη μεταμόσχευση δεν έχει έννοια σε αυτές τις περιπτώσεις. Ψάχνουμε πάντα για συμβατό μόσχευμα από άλλο παιδί, υγιές, πιθανώς αδελφάκι. Εμείς έχουμε κάνει 19 μεταμοσχεύσεις στη μονάδα μας, χρησιμοποιώντας τις 9 φορές μόσχευμα από άλλα παιδιά που έχουμε βρει σε δημόσιες τράπεζες «βλαστοκυττάρων» –όπως είναι γνωστές– σε Αμερική, Ισπανία ή Ιταλία. Για τις υπόλοιπες 10 χρησιμοποιήσαμε συμβατό μόσχευμα από αδελφό ή αδελφή.

*— Η συντριπτική πλειονότητα των γονέων, όμως, προτιμούν τις ιδιωτικές τράπεζες. Τι αποτέλεσμα έχει αυτή η πρακτική;*

— Στην πραγματικότητα τα «βλαστοκύτταρα» αυτά δεν μπορούν, όπως έχουν τα πράγματα, να χρησιμοποιηθούν για κανέναν. Εμείς δεν γνωρίζουμε την ιστοσυμβατότητά τους, επειδή οι ιδιωτικές τράπεζες δεν ασχολούνται με αυτό κι έτσι δεν μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε. Τόσο η Αιματολογική Εταιρεία όσο και εγώ είμαστε εντελώς αντίθετοι με τις ιδιωτικές τράπεζες κι έχουμε κατ’ επανάληψη εκφράσει τις απόψεις μας στο υπουργείο Υγείας, χωρίς αποτέλεσμα. Πρόσφατα, απαγορεύτηκε και στην Ιταλία η λειτουργία τους. Η διεθνής τάση είναι υπέρ της κατάργησης των ιδιωτικών τραπεζών όπως λειτουργούν σήμερα. Πρέπει να αποκατασταθεί η κοινωνική αλληλεγγύη κι αυτό σημαίνει ότι τα «βλαστοκύτταρα» πρέπει να φυλάσσονται χωρίς κόστος για τον δότη και να είναι διαθέσιμα σε αυτόν που τα χρειάζεται με απόλυτη προτεραιότητα. Αν τα «κρύβουμε» είναι μη χρησιμοποιήσιμα και δεν έχουμε τέτοια πολυτέλεια για πολύτιμα μοσχεύματα.

*— Λέγεται ότι μπορούμε, στο μέλλον από βλαστοκύτταρα να φτιάξουμε ιστούς ή όργανα π.χ. καρδιές. Αυτός δεν είναι αρκετός λόγος για να δοθούν προς φύλαξη βλαστοκύτταρα;*

— Πρόκειται για παραπληροφόρηση. Τα λεγόμενα βλαστοκύτταρα – δεν πρόκειται για βλαστοκύτταρα, αλλά για στελεχιαία ή αρχέγονα κύτταρα– δεν είναι κατάλληλα για τέτοιους σκοπούς. Εκεί μπορούν να χρησιμοποιηθούν κύτταρα από τον μυελό των οστών του κάθε ασθενούς και, επομένως, δεν έχουμε ανάγκη το αίμα του ομφάλιου λώρου και τα κύτταρα που περιέχει. Ηδη σε συνεργασία με το Ωνάσειο χρησιμοποιούμε τέτοιες τεχνικές σε εμφραγματίες και δεν είναι κάτι άγνωστο στην Ελλάδα. Δεν έχει, όμως, καμία σχέση με τα «βλαστοκύτταρα»!

*— Σύμφωνα με πληροφορίες, το υπ. Υγείας σκέπτεται να καλύψει τις δαπάνες φύλαξης βλαστοκυττάρων, μέσω των ασφαλιστικών Ταμείων. Τι γνώμη έχετε;*

— Θεωρώ αδιανόητο κάτι τέτοιο. Προτιμώ να μην το σχολιάσω.

**«Εκτός» του διεθνούς δικτύου μοσχευμάτων** (Ανδρέας Παπασάββας, υπεύθυνος του Εργαστηρίου Ελληνικής Τράπεζας Ομφαλοπλακουντιακού Αίματος)

*— Συμμετέχουν οι ιδιωτικές τράπεζες «βλαστοκυττάρων» στο διεθνές δίκτυο αυτών των μοσχευμάτων;*

— Οχι, γιατί δεν έχουν αντιγόνα ιστοσυμβατότητας κι έτσι δεν έχει νόημα η συμμετοχή τους. Αυτό εύκολα διαπιστώνεται από το netcord στο inventory του οποίου δεν υπάρχει καμία ιδιωτική τράπεζα.

*— Ποιες τράπεζες συμμετέχουν στο netcord από την Ελλάδα;*

— Μα υπάρχει μόνο μια δημόσια τράπεζα, η δική μας, στο Ιδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, η οποία φυσικά συμμετέχει και συνεργάζεται on line. Εμείς έχουμε προς το παρόν περίπου 500 μονάδες αίματος κι αν μπορέσουμε να τις κάνουμε 5.000 θα καλύπτουμε πρακτικά τις ανάγκες όλων των Ελλήνων. Φυσικά ακόμα περισσότερες είναι καλύτερα.

*— Αν οι γονείς επιθυμούν να δώσουν στη δική σας, τη δημόσια τράπεζα, το αίμα, τι πρέπει να κάνουν;*

— Δυστυχώς μέχρι στιγμής μπορούμε να πάρουμε το αίμα μόνο από το «Ελενα» και το Αττικό νοσοκομείο. Με τα ιδιωτικά μαιευτήρια δεν υπάρχει σχετική σύμβαση, ούτε είναι εύκολο να υπάρξει, αφού σ' εμάς η όλη διαδικασία γίνεται απολύτως δωρεάν. Εξάλλου, χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό για τη λήψη του αίματος, εκπαιδευμένο και πιστοποιημένο από την τράπεζα. Αν, παρόλα αυτά επιμείνουν οι γονείς, μπορεί να βρεθεί λύση. Θα πρέπει, πάντως, να γνωρίζουν ότι υπάρχουν πάνω από 50% πιθανότητες να απορριφθεί το αίμα ως ακατάλληλο. Φυσικά, εμείς ειδοποιούμε τους γονείς σχετικά. Πάνω απ' όλα πρέπει να καταλάβουν οι γονείς ότι μόνο οι δημόσιες τράπεζες που συμμετέχουν στο netcord μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους αν χρειαστεί. Επομένως, η φύλαξη αίματος σε ιδιωτικές τράπεζες χωρίς ιστοσυμβατότητα και, φυσικά, εκτός netcord, ουσιαστικά μειώνει τις πιθανότητες ή, έστω, αυξάνει σημαντικά τη δυσκολία να βρεθεί το κατάλληλο μόσχευμα ή τα κατάλληλα μοσχεύματα, αφού συχνά χρειάζονται παραπάνω από ένα. Δηλαδή, οι γονείς πληρώνουν χωρίς λόγο και εφησυχάζουν αδικαιολόγητα.

**Ελεγχος μόνο από δημόσιες τράπεζες** (Αικατερίνη Σταυροπούλου-Γκίκα, διευθύντρια του Ανοσολογικού Τμήματος και Εθνικού Κέντρου Ιστοσυμβατότητας στο «Γ. Γεννηματάς», διευθύντρια της Τράπεζας Βλαστοκυττάρων του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών)

Τις διαδικασίες που απαιτούνται και τα προβλήματα που παρουσιάζονται στην πράξη, μας εξηγεί η κ. Αικατερίνη Σταυροπούλου-Γκίκα.

«Το αίμα που συλλέγεται από τον ομφάλιο λώρο κατά τον τοκετό πρέπει να οδηγηθεί προς επεξεργασία στις τράπεζες εντός 24 ωρών. Αν αυτό δεν συμβεί, οι πιθανότητες να καταστραφεί είναι πολύ μεγάλες. Πρακτικά, ύστερα από 48 ώρες το αίμα απορρίπτεται. Ποιος διασφαλίζει ότι η συλλογή και η μεταφορά ακολουθούν τις διεθνείς προδιαγραφές; Ποιος διασφαλίζει ότι όλα τα εμπλεκόμενα άτομα είναι ειδικώς πιστοποιημένα, όπως διεθνώς απαιτείται; Δυστυχώς κανείς.

Ας υποθέσουμε, όμως, ότι όλα έγιναν σωστά και το αίμα έφτασε στην τράπεζα όπως πρέπει. Εκεί ελέγχεται ως προς την ποσότητα αλλά, κυρίως, ως προς τον απόλυτο

αριθμό τών λευκοκυττάρων που περιέχει. Αν ο αριθμός αυτός είναι ανεπαρκής, το αίμα απορρίπτεται ως ακατάλληλο. Στην περίπτωση που θα κριθεί κατάλληλο, ακολουθεί επεξεργασία με σκοπό τη μείωση του τελικού όγκου στα 20ml, προκειμένου να καταψυχθεί, διατηρώντας όλα τα αρχέγονα κύτταρα. Παράλληλα, δείγμα από το τελικό αυτό στάδιο κρατείται για μικροβιολογικό έλεγχο και ιστοσυμβατότητα - αλλά μόνο από τις δημόσιες τράπεζες!

Οι γονείς-πελάτες των ιδιωτικών τραπεζών πιστεύουν ότι δίνοντας αίμα έχουν εξασφαλίσει ότι αυτό υπάρχει και διατηρείται για το παιδί τους, αν το χρειαστεί. Στην πραγματικότητα, όμως, σε ποσοστό 50-70% των περιπτώσεων, το αίμα απορρίπτεται ως ακατάλληλο. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε μια συγκεκριμένη ημέρα, στο Ιδρυμά μας, απορρίφθηκαν 5 στις 5 συλλογές αίματος (απόρριψη 100%), ενώ 20 στις 25 απορρίφθηκαν σε αντίστοιχη τράπεζα της Βαρκελώνης (απόρριψη 80%). Στατιστικά, 5 έως 7 στους 10 γονείς πληρώνουν για κάτι που δεν υπάρχει!

Εξάλλου, η ποσότητα που τελικώς φυλάσσεται, δηλαδή τα 20ml, επαρκούν, αν χρειαστούν, με βάση το σωματικό βάρος, για παιδιά ηλικίας μέχρι 7-8 ετών. Από μια δημόσια τράπεζα είναι δυνατόν να συνδυαστούν περισσότερα του ενός ιστοσυμβατά μοσχεύματα για τον ίδιο ασθενή. Με τη λογική, όμως, ότι ο καθένας πληρώνει και συντηρεί τα δικά του σε ιδιωτική τράπεζα, αυτό είναι, προφανώς, αδύνατον μια και δεν προσδιορίζεται η ιστοσυμβατότητα».

*(Πηγή: "Καθημερινή", 27/5/2007)*

**ΣΧΕΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ**: Ομφαλοπλακουντιακά Βλαστικά Κύτταρα: Η βιομηχανία της ΕΛΠΙΔΑΣ